

**Svar till yttrande över ansökan om
bearbetningskoncession för området Häggån K nr 1,
Bergs och Åre kommuner**

BS 22-937-2024

INNEHÅLL

1	HYDROLOGI OCH VATTENKVALITET	3
2	NATURVÄRDEN	6
	2.1 Natura 2000	6
3	JORDBRUK - FRILUFTSLIV - TURISM – KULTURMILJÖVÄRDEN.....	7
4	RENNÄRING	8
5	STRÅLSÄKERHET	8
6	VISUALISERING	8
7	KOMMUNIKATIONER	8

1 HYDROLOGI OCH VATTENKVALITET

Förtydligande om planerad verksamhet påtagligt försvårar nyttjandet av anläggningar som är av riksintresse för vattenförsörjningen enligt 3 kap 8§. Minnesgårdets ytvattentäkt i Storsjön är av riksintresse och har ett stort skyddsvärde, då den försörjer mer än 50 000 personer med dricksvatten i Östersunds kommun. Storsjön används även av bland annat Bergs och Krokoms kommuner som viktig dricksvattenresurs. Det är inte beskrivet i miljökonsekvensbeskrivningen om planerad verksamhet kommer att påtagligt försvåra nyttjandet av anläggningar som är av riksintresse för vattenförsörjningen enligt 3 kap. 8 §.

"3 kap. 8 § Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna."

Eftersom den planerade verksamheten, liksom yttergränsen för den modellerade avsänkningen, är belägen cirka sex kilometer från Storsjön bedömer bolaget att verksamheten inte direkt kommer att påverka nyttjandet av Minnesgårdets ytvattentäkt i Storsjön. Frågan kommer dock att utredas vidare inom ramen för en eventuell ansökan om miljötillstånd.

Som beskrivits i MKB:n (avsnitt 14.4.4) så kan kvaliteten på det vatten som kommer att släppas ut till recipient inte med säkerhet fastställas i nuläget, bland annat på grund av att karakteriseringen av det framtida utvinningsavfallet (anrikningssanden) inte har färdigställts. Den planerade verksamheten får inte påtagligt försvåra nyttjandet av Minnesgårdets ytvattentäkt i Storsjön. Inför en eventuell ansökan om miljötillstånd kommer vattnets kvalitet och påverkan därför att utredas. Utredningen kommer att visa hur mycket vattnet behöver renas för att undvika påverkan på ytvattentäktens vattenkvalitet. När väl kvaliteten på det utsläppsvattnet är känt kommer även val av reningsmetod att utredas. Baserat på nuvarande kunskap bedöms pH-justering, sedimentation och eventuellt jonbyte och omvänd osmos utgöra preliminära åtgärder. Detta då utsläppsvattnet bedöms kunna vara surt och innehålla metaller (såsom molybden och uran), sulfat, kväveföreningar och partiklar.

Redovisning miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap.

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras med underlag avseende 6 kap. 35 § punkt 6, gällande åtgärder för att förhindra att en miljökvalitetsnorm inte följs. Underlaget saknar även ett tydligt resonemang om spridning av föroreningar till grundvatten.

Miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras med information där samtliga brunnar och vattentäkter i det berörda området finns beskrivna samt en beskrivning av influensområdet.

Som beskrivits i MKB:n (avsnitt 14.2.2) så påverkas inga enskilda vattentäkter som ingår i SGU:s kartverktyg Brunnar direkt av markanspråket då de ligger utanför yttergränsen för den modellerade grundvattenavsänkningen. Se stycket "Influensområde" varför ingen brunnsinventering gjorts.

Som framgår av MKB:n (avsnitt 11.4) så ligger de närmaste belägna grundvattenförekomster på ett relativt långt avstånd från koncessionsområdet, 12 km nordväst om, cirka 15 km väster om och cirka 20 km öster om och koncessionsområdet ligger inte inom tillrinningsområdet för dessa grundvattenförekomster (se VISS). Således bedöms de inte påverkas av markanspråket och därmed inte förhindra att miljökvalitetsnormen för dessa grundvattenförekomster inte följs.

Dock kommer påverkan på hydrologin och grundvatten behöva utredas i en eventuellt kommande miljöprövning. Visar utredningen att det sker en påverkan kommer skyddsåtgärder att behöva vidtas. Val av lämpliga skyddsåtgärder kommer också behöva utredas. Detta gäller både drift och efterbehandling.

6 kap. miljöbalken

Miljökvalitetsnormer för vatten

Underlaget är inte tillräckligt omfattande gällande 6 kap. 35 § punkt 6 miljöbalken om åtgärder för att förhindra att en miljökvalitetsnorm inte följs.

Det går inte bedöma om en ökad förorening eller störning kan innebära att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller har sådan betydelse att det äventyrar möjligheterna att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm. En sådan försämring eller äventyrande är inte tillåtet enligt 5 kap. 4 § miljöbalken.

Underlaget saknar ett tydligt resonemang avseende spridning av föroreningar till grundvatten och i förlängningen spridning till närliggande jordbruksmarker, ytvattenförekomster och dricksvattenförekomsten Storsjön.

Ännu osäkrare är beskrivningen i underlaget gällande vilka förhållanden som kommer råda efter den aktiva fasen och efterbehandling enligt 6 kap. 35 § punkt 3 och 4 miljöbalken. Underlag som visar på vilka förhållanden som kommer råda både under och efter drift måste finnas väl redovisat innan lokaliseringsfrågan kan bedömas.

Som det redovisas i MKB:n (avsnitt 14.2.1) sker det ingen direkt påverkan av markanspråket på någon ytvattenförekomst, men det kan inte uteslutas att det sker en indirekt påverkan. Som beskrivits tidigare så kan kvaliteten på det vatten som kommer att släppas ut till recipient inte med säkerhet fastställas och därmed inte påverkan på ytvattenstatusen. En försämring av ytvattenstatusen är inte tillåtlig liksom ett äventyrande av uppfyllandet av miljökvalitetsnormerna i de potentiellt berörda ytvattenförekomsterna (del av Skallbölesbäcken, Abbåsan, Rörösjön, Åbbåsan, Storsjön) eller laxfiskvattnen (Storsjön). Av den anledningen kommer påverkan på hydrologin och vattenkvaliteten i ytvattenförekomsterna att behöva utredas i en eventuellt kommande miljöprövning. Visar utredningen att det sker en påverkan kommer skyddsåtgärder att behöva vidtas. Val av lämpliga skyddsåtgärder kommer också behöva utredas. Detta gäller både drift och efterbehandling.

Dricksvatten

I miljökonsekvensbeskrivningens 11 kap. avsnitt 11.5 samt tillhörande rapport "Konsekvensbedömning hydrogeologi" beskrivs att information om brunnar i aktuellt område har hämtats från SGU:s brunnsarkiv. Detta arkiv är inte fullständigt och brunnar kan saknas. Därmed behövs en komplettering av brunnsinventeringen där samtliga brunnar/dricksfattentäcker i området finns beskrivna. Till exempel finns det en samfällighet för dricksvatten i närområdet. Det går inte att avgöra bearbetningskoncessionens påverkan på eventuella enskilda brunnar om inte underlaget är komplett.

Ytterligare kompletteringar och brunnsinventering bedöms inte vara nödvändig då hela influensområdet enbart omfattar skogs- och myrmark. Närmaste fastighet ligger cirka 235 meter från den västra kanten av influensområdet, strax öster om den närmaste vattenbrunnen. Eftersom det nya influensområdet endast är marginellt större än det tidigare, har inga övriga bedömningar av konsekvenserna förändrats. Ytterligare undersökningar och ökad kunskapsnivå kommer att utredas vidare inom ramen för en eventuell framtida ansökan om miljötillstånd. Bolaget anser däremot att hittills genomförda undersökningarna ger goda förutsättningar för prövning av ansökan om bearbetningskoncession.

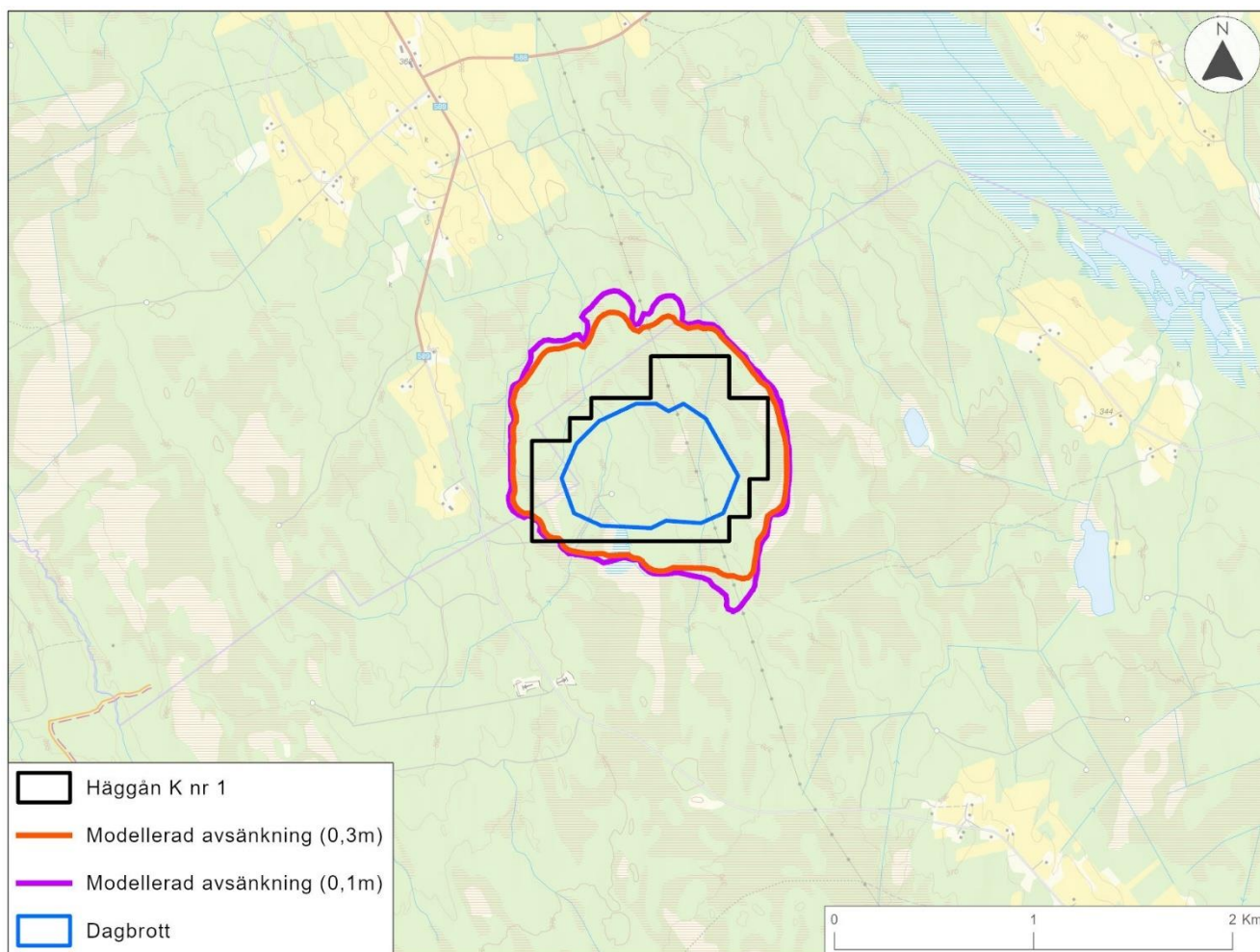
Influensområde

I samband med ovan beskrivna komplettering behöver även influensområdet redovisas. Nu finns uppgifter om påverkansområde, som definierats som gräns för 0,3 m sänkning av grundvattenytan. Med influensområde avses det område inom vilket grundvatten-nivåerna avsänks till följd av bortledningen av grundvatten. Detta har betydelse för att kunna bedöma vilket område som berörs av verksamheten. Särskilt med tanke på den ytliga grundvattennivån i området.

Det tidigare påverkansområdet med 0,3 m grundvattenavsänkning har beräknats om till 0,1 m grundvattenavsänkning och döpts om till influensområde enligt SGUs bedömning av influensområde och påverkansområde. Influensområdet har definierats som området med mer än 0,1 m avsänkning jämfört med naturliga förhållanden. En mindre differens än så går inte att särskilja från brus i den numeriska beräkningsmodellen med använd cellstorlek. PM Grundvattenmodellering och Konsekvensbedömning Hydrogeologi har uppdaterats med figurer och text som innehåller influensområdet.

Eftersom det nya beräknade influensområdet endast marginellt skiljer sig från det tidigare har inga ytterligare konsekvensbedömningar gjorts.

Influensområde och påverkansområde

Figur 1: Uppdaterad grundvattenmodell med 0,1m avsänkning inkluderat.

Vattenkvalitet livsmedelsförsörjning

God vattenkvalitet är också mycket viktig för djurhållning och mjölkproduktion. Det är av största vikt att förorenat grundvatten inte påverkar brunnar till jordbruk, då jordbruk med djurhållning kräver stora mängder vatten. Även kvalitén på ytvatten är viktigt då djur som är på bete dricker direkt ur bäckar, diken och större vattendrag, och behöver stora mängder vatten.

Påverkan på grundvatten- och markvattennivån kan ha negativa effekter på jordbrukets växtodling, och särskilt om klimat-förändringar leder till ett varmare klimat med mer torka och behov av bevattning.

Det baslinjeprogram som bolaget har genomfört inom ramen för ansökan om bearbetningskoncession uppfyller väl den nivå av undersökningar som krävs för att ge en aktuell ögonblicksbild av vattenkvaliteten i området, som för närvarande är oexploaterat. Efter att ansökan lämnats in har bolaget dessutom fortsatt med baslinjeundersökningar genom provtagning och analyser av yt- och grundvatten i syfte att skapa ett så heltäckande underlag som möjligt och ytterligare höja kunskapsnivån. På rekommendation av Länsstyrelsen kommer bolaget även komplettera programmet med analyser av radon samt alfa- och betastrålning.

Ett utökat provtagningsprogram och mer omfattande utredningar planeras att genomföras inom ramen för en eventuell framtida ansökan om miljötillstånd. Bolaget bedömer dock att de undersökningar som hittills har utförts redan utgör ett tillräckligt och ändamålsenligt underlag för prövningen av ansökan om bearbetningskoncession.

2 NATURVÄRDEN

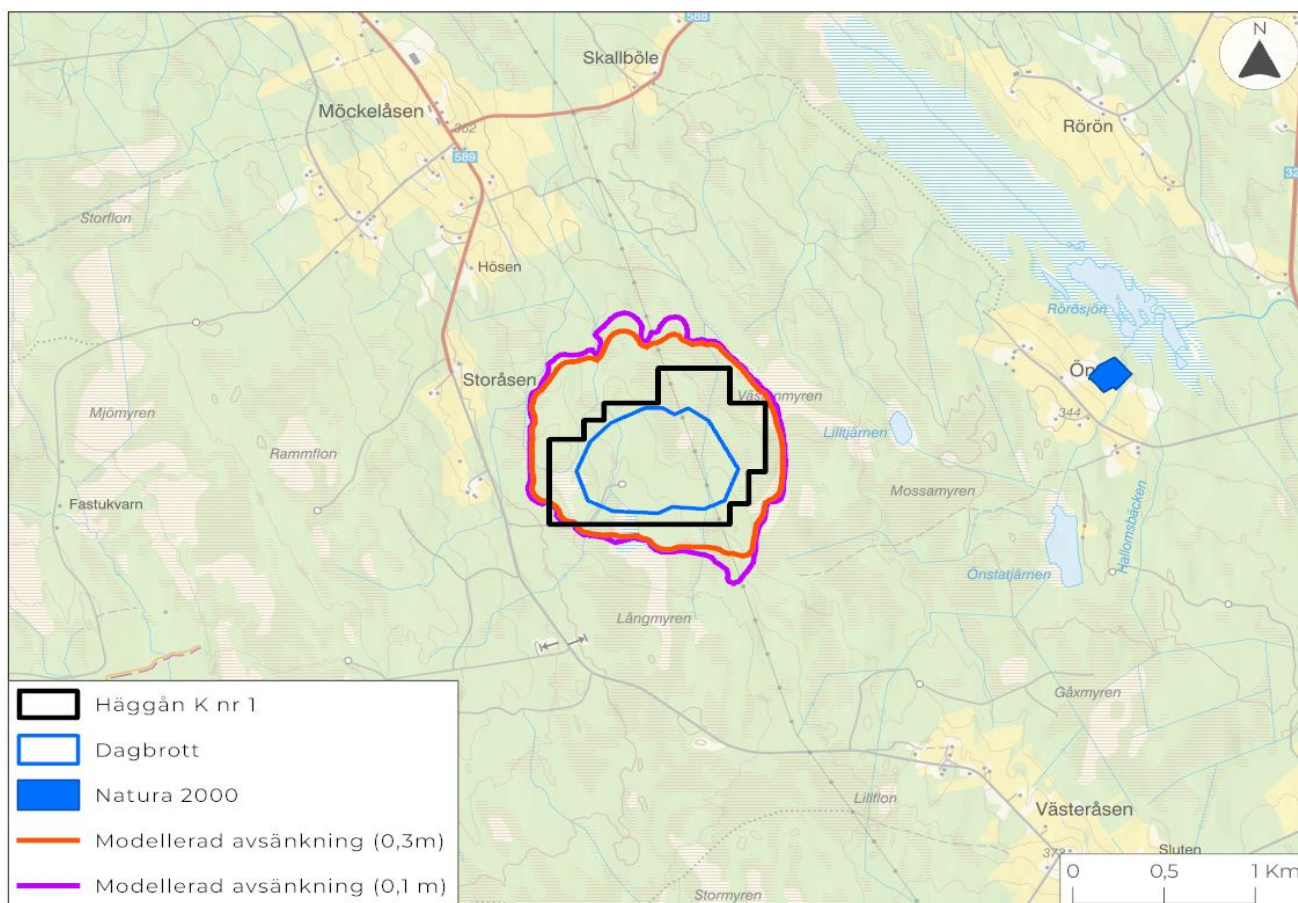
Naturvärdesinventering genomfördes under 2023 av ackrediterad konsult, i enlighet med svensk standard (SS 199000:2023; SIS 2023). Detaljer kring metodik presenteras i inlämnad rapport (2024-08-23). Inventeringen genomfördes med detaljeringsgrad översikt vilket är den detaljeringsgrad som bedöms rimlig utifrån områdets storlek och omfattande ett flertal veckors fältarbete mer erfarna inventerare. Inventeringen genomfördes under juli respektive oktober månad för att underlätta inventering av både kärlväxter och marksvampar. Totalt gjordes 1455 fynd av naturvärdesarter varav 386 fynd av rödlistade arter. Det avgränsades totalt 49 biotoper som bedömdes besitta naturvärdesklass 1-3, varav 21 med högsta eller mycket höga naturvärden. 2024 lät bolaget utföra riktade artinventeringar avseende groddjur, häckfågel, violett guldvinge samt ormröt.

Bolaget delar Länsstyrelsens uppfattning att det, trots de omfattande undersökningar som bolaget låtit göra, troligen kommer att behöva göras ytterligare inventeringar av naturvärden och arter inför en framtida ansökan om miljötillstånd. Bolaget anser däremot att hittills genomförda naturvärdes- och artinventeringar ger goda förutsättningar för prövning av ansökan om bearbetningskoncession.

2.1 Natura 2000

Den 1 juli 2024 ändrades minerallagen så att ett Natura 2000-tillstånd, i de fall ett sådant tillstånd krävs, inte längre är en förutsättning för att en bearbetningskoncession ska kunna beviljas. Följaktligen kommer i förevarande fall inte uppgifterna om eventuell påverkan på Natura 2000-områden, att vara lika omfattande och detaljerade som vid en ansökan om ett Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. miljöbalken. De kommer i stället att anpassas till de för ärendet tillämpliga bestämmelserna i 3 kap. och 4 kap. 1–7 §§ miljöbalken.

Den modellerade avsänkningen visar dock att en eventuell grundvattensänkning inte påverkar området Önsta Natura 2000.

Figur 2: Modellerad avsänkning i förhållande till Önsa Natura 2000

3 JORDBRUK - FRILUFTSLIV - TURISM – KULTURMILJÖVÄRDEN

För att bemöta de frågor och kompletteringsbehov som framförts har bolaget upphandlat en extern konsult med särskild kompetens inom samhälls- och konsekvensanalyser. Konsulten har fått i uppdrag att genomföra en social och ekonomisk konsekvensbeskrivning, vilken särskilt kommer att belysa de punkter som efterfrågats. Syftet med detta arbete är att säkerställa att underlaget blir heltäckande, vetenskapligt förankrat och välgrundat, samt att relevanta intressen och värden beaktas på ett korrekt och transparent sätt. Bolaget anser att dessa frågor inte bör besvaras utifrån det befintliga underlaget som vanligtvis ingår i en ansökan om bearbetningskoncession, utan kräver ett systematiskt och datadrivet arbete, vilket nu har initierats genom den aktuella upphandlingen.

- Jordbruksverksamheter: En fördjupad redovisning av konsekvenser för närliggande jordbruk, inklusive eventuella kumulativa effekter.
- Kulturmiljö: En utförligare genomgång av hur riksintresset för kulturmiljövården, Storsjöbygden (Z 25), kan påverkas av verksamheten.
- Friluftsliv och turism: En komplettering med underlag enligt 3 kap. 6 § miljöbalken avseende påverkan på friluftsliv och turism i området.

4 RENNÄRING

Inför ansökan om bearbetningskoncession togs en rennäringsanalys fram av en ISO-certifierad konsult med stor erfarenhet inom rennäring, i samarbete med Tåssåsens sameby. Analysen visar att en eventuell gruva inte bedöms påverka riksintresset för rennäring i Oviksfjällen.

Den samlade bedömningen är att konsekvenserna för Tåssåsens sameby blir betydande vid en eventuell gruvetablering, främst på grund av förlust av betesmark och barriäreffekter. Bolaget har full förståelse för detta och kommer att fortsätta med en kontinuerlig dialog med samebyn vartefter projektet fortskrider. För att åtgärderna för att skydda rennärningen ska vara så effektiva som möjligt kommer de att tas fram i samråd med Tåssåsen.

Njaarke sameby har trots upprepade kontaktförsök valt att inte återkomma i frågan. Dock kommenterade de i en epost efter de fått ta del av utkastet till rennäringsutredningen att de ansåg den vara välskriven. Bolaget kommer givetvis fortsättningsvis att hålla kontakten med Njaarke för att säkerställa de ges möjlighet att komma med kommentarer och synpunkter.

5 STRÅLSÄKERHET

Se bilaga ett och två.

Vartefter projektet fortskrider kommer en mer detaljerad strålsäkerhetsplan att tas fram. Som en del i detta framtida arbete har analyser för radon samt alfa/betaaktivitet lagts till i den pågående vattenprovtagningen för att fastställa en baslinje.

6 VISUALISERING

Se bilaga tre till fem för en enklare visualisering. I samband med den socioekonomiska analysen med avseende på jordbruk, friluftsliv, turism samt kulturmiljövärden kommer en mer detaljerad visualisering att göras, för att göra den så relevant som möjligt.

7 KOMMUNIKATIONER

Luftfartsverket tillfrågades under samrådsprocessen inför koncessionsansökan och hade inga kommentarer i dagsläget (se bilaga B.1 i ansökningshandlingarna).